

UNDERLAG OCH FÖRDJUPNING

PROGRAM FÖR GRÖNSAKSTORGET OCH KUNGSTORGET

INOM VALLGRAVEN I GÖTEBORG - SAMRÅDSHANDLING SEPTEMBER 2011

DIARIENUMMER
0912/08

Göteborgs Stad
Stadsbyggnadskontoret

INNEHÅLL

Inledning	3
Utgångspunkter för programmet	4
Förutsättningar och beskrivning	8
Förslag	20
Konsekvenser	26
SBK på Grönsakstorget , 22/9, Bilfri dag i centrum	30
Genomförandefrågor	32

Bilagor

Geotekniskt PM, Tyréns, Feb 2011

Parkeringsutredning, Viproi, Maj 2010

ParkeringsPM, P-bolaget, Feb 2011

Arkeologisk rapport över provgrävning på Kungstorget, 1975

Medverkande

Stadsbyggnadskontoret

Åsa Askergren

Caroline Folkesson

Helen Tomasson

Fastighetskontoret

Emma Eliasson

Trafikkontoret

Beata Löfmark

Fotografier som används i programmet tillhör där inget annat anges
Stadsbyggnadskontoret

INLEDNING

BAKGRUND OCH SYFTE

Sedan flera år pågår en medveten miljöupprustning av City, som syftar till att skapa en trygg och angenäm stadsmiljö för människor att vistas i, som gagnar handel och verksamheter i City. Ett antal före detta bakgator har omvandlats till gångfartsgator och flera platser har rustats upp till trivsamma mötesplatser. Längs Vallgravsstråket har upprustningarna av Kungsportsplatsen, Nya Pedagogen och Esperantoplatsen inneburit en väsentlig kvalitetshöjning av stadsmiljön och ökat förutsättningarna för ett rikt stadsliv. Kungstorget och Grönsakstorget har halkat efter och är båda i behov av upprustning.

Grönsakstorget är idag i första hand en parkeringsplats. Kungstorget används till största delen för parkering och till viss del för torghandel. Båda torgen har en stor potential att utvecklas till mer attraktiva mötesplatser. Higab som äger saluhallen håller just nu på med omfattande renoweringar. Grönsakstorget har under lång tid varit föremål för olika förslag och tankegångar.

Syftet och motivet med detta program är att se över torgens funktion idag och öka möjligheten för människorna att röra sig och vistas på torgytorna som idag mest består av parkering. Programmet skall undersöka förutsättningarna för underjordiskt p-garage i området.

Lösningar för besöksparkering i området måste också studeras i ett större perspektiv längs med hela Vallgravsstråket. Till grund för det ligger den nyligen godkända parkeringspolicyn för Göteborg.

I samband med att Göteborg och EU manifesterade bilfri dag den 22 september 2010 så genomförde Stadsbyggnadskontoret en kunskapsinsamling inför programarbetet på Grönsakstorget. Halva torget utrymdes från parkerade bilar och stadsbyggnadskontoret visade historiska bilder på utställningskärmar där göteborgarna även kunde svara på frågor samt skriva ner svar och synpunkter på klotterplank. Bidraget var värdefullt för det vidare arbetet och en sammanställning av dagen visas längre bak i denna handling.

Vallgatans omvandling från trång bakgata med parkerade bilar överallt och trottoarer som inte gick att gå på har givit Göteborg ännu ett stråk där människan är satt i centrum och möjligheten att vistas och mötas har ökat markant.

UTGÅNGSPUNKTER FÖR PROGRAMMET

Översiktsplan

I kommunens översiktsplan redovisas programområdet som bebyggelseområde med grön- och rekreationsytor. Bostäder, arbetsplatser, service, handel, mindre grönytor m.m. Blandning av bostäder och icke störande verksamheter är önskvärd.

Enligt översiktsplanen ska centrala Göteborg utvecklas och stärkas som en plats för handel, arbete, boende och förströelse. Tilltalande, väl underhållna stadsrum som stärker citykaraktären är viktiga för en levande innerstad med goda möjligheter för näringslivet. Vattenkontakten är betydelsefull för centrala Göteborgs karaktär. Inriktningen för centrala Göteborg är bl.a. att:

- Innerstaden ska karaktäriseras av en hög täthet och ett blandat innehåll.
- Funktioner såsom t.ex. evenemang, utbildning, kultur och bostäder ska rymmas i innerstaden.
- Kollektivtrafik, gående och cyklande ska prioriteras.
- De kulturhistoriska värdena ska värnas.

Budget 2011, Mål- och inriktningsdokument

Kommunfullmäktiges budget utgör Göteborgs Stads övergripande styrdokument och syftar till att styra utvecklingen av staden. Ett mål- och inriktningsdokument för Byggnadsnämnd, Fastighetsnämnd och Trafiknämnd ingår i budgeten. Nedan följer ett utdrag som beskriver de frågor som berör utvecklingen av aktuellt område.

- Mångfaldskavareledordet i stadens planering utifrån detrehållbarhetsperspektiven, det ekologiska, ekonomiska och sociala perspektivet.
- Stadens offentliga rum ska stimulera till möten mellan människor i alla åldrar.
- Göteborg ska vara en bra plats för barn. All stadsutveckling och byggnation ska ske utifrån ett barn- och ungdomsperspektiv.
- Tillgängligheten till stadens gemensamma rum ska säkerställas och utvecklas i kommunens planeringsarbete.

- Människors olika behov måste tas tillvara när det gäller stadsförnyelse och övrig samhällsutveckling. Det bidrar till att vända segregation till integration. Vi ska satsa på fler fysiska mötesplatser i Göteborg för att skapa bättre förutsättningar för en god samhällsgemenskap.
- Utvecklingen av nya mötesplatser och lekplatser ska prioriteras.

Stadsbyggnadskvaliteter Göteborg

Stadsbyggnadskvaliteter visar byggnadsnämndens och stadsbyggnadskontorets syn på hur Göteborgs stadsmiljö bör utformas. Där anges bland annat följande:

- Utforma stadens gemensamma rum med vardagslivets användning i fokus.
- Skapa nya mötesplatser och förstärka befintliga.
- De offentliga rummen ska utformas så att de upplevs trygga, vackra och trivsamma.
- Visa respekt för kulturhistoriskt intressanta byggnader och stadsmönster.
- Gör hela stad trygg och tillgänglig för alla.

Parkeringspolicy för Göteborgs stad

I oktober 2009 antog Kommunfullmäkte Parkeringspolicy för Göteborgs stad. Målsättningen med parkeringspolicyen är att den ska medverka till att staden ska vara tillgänglig för alla. Vi ska ha en attraktiv och vacker stad med en hållbar stadsutveckling. Parkeringspolicyen ska uppmuntra till att fler väljer kollektivtrafiken eller cykeln framför bilen. Policyens inriktning är att innerstaden bör bibehålla ungefär samma antal bilplatser som idag. Dessa platser kan dock behöva omfördelas för att t.ex. ge plats för nya kollektivtrafik- och cykelstråk, förskönade stadsmiljöer eller prioritering av andra slag av parkering. I takt med att kollektivtrafiken byggs ut ges förutsättningar för att minska antalet bilplatser i områden i anslutning till god kollektivtrafik.

Dagens bilplatser i innerstaden bör förändras så att biltillgänglighet för verksamma i innerstaden minskas. Tillgängligheten ersätts med kollektivtrafik och utbyggda pendel- och infartsparkeringar samt med bättre cykelparkeringar och cykelstråk. Arbetsplatsparkering på kvartersmark ersätts av parkering för boende, handel och service.

Bilparkering på gatumark bör i första hand nyttjas för korttids- och halvdagsparkering, vilka ska prioriteras före boende och verksammas behov av heldags- och dygnsparkering. Halvdagsparkering för handel och service ska i innerstaden samlas till större gemensamma anläggningar, som t.ex. Nordstan och Heden, för att förstärka korttidsparkering och kunna försköna stadsmiljön i city.

Stadsmiljöns attraktivitet ska prioriteras före bilparkering. Parkmiljöer, bostads- och innergårdar, gröna platser, kajer och publika ytor som bl.a. torg bör prioriteras före möjligheten till markparkering.

Översiktsplanen för Göteborg antogs i februari 2009.

Mål och inriktningsdokument för Byggnadsnämnd, Fastighetsnämnd och Trafiknämnd, 2011

”Stadsbyggnadskvaliteter” som behandlar utformningen av staden godkändes av byggnadsnämnden 2008.

PARKERINGSPOLICY FÖR GÖTEBORGS STAD

April 2009

Parkeringspolicy för Göteborgs stad
Antagen av Kommunfullmäktige 2009-10-08

UTGÅNGSPUNKTER

Torg och platser i Göteborgs innerstad

Det här programarbetet handlar om hur vi ska rusta upp två centralt belägna torg, Grönsakstorget och Kungstorget, båda med en stark historisk förankring som torg- och mötesplatser i Göteborg. Torgen har dock alltmer kommit att användas till parkeringsplatser och liten eller ingen yta finns kvar. Grönsakstorget och Kungstorget ingår i en serie platser som hänger ihop från Harry Hjärnes plats till Grönsakstorget. Alla med lite olika storlekar och varierat innehåll. För att kunna åstadkomma en kvalitetshöjning och utveckla Grönsakstorget och Kungstorget till att bli trygga och angenäma platser att vistas på så behöver torgen ställas i relation till några av stadens andra platser och torg.

En av de saker som karakteriserar en stad är variationen i offentliga och halvoffentliga rum. Det offentliga livet och de offentliga miljöerna i en stad spelar en viktig roll i stadens attraktivitet.

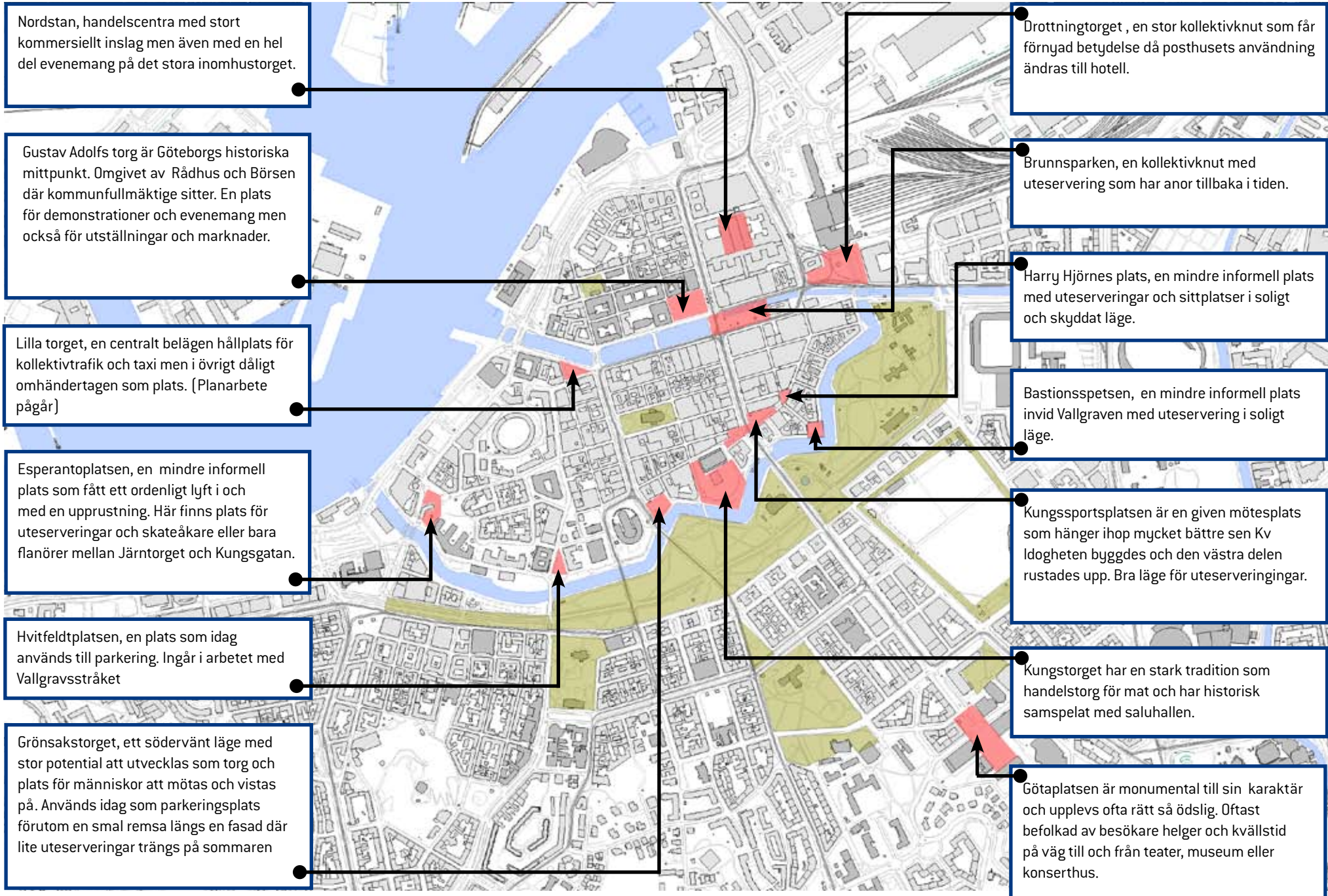

*Götaplatsen fylls av folk vid fest, evenemang och demonstrationer.
Här det årligen återkommande Göteborgsvarvet, en folkfest för hela staden.*

En viktig del i arbetet med stadens utveckling är bla att beskriva och förtydliga stadens olika platser och torg och förhålla sig till de förväntningar och anspråk som finns. Göteborg är en stor stad med många offentliga rum som fyller olika behov och har olika utseende.

Platzernas olika karaktärer och användning hänger ihop i ett större samspel som skapar dynamiken och attraktiviteten i staden.

- **Finrummen för fester och folkmöten**, inte så befolkade till vardags men fyllda av folk vid fest, evenemang och demonstrationer. Exempel på sådana platser är Gustav Adolfs torg och Götaplatsen. Den vardagliga tomheten är dock en förutsättning för de stora fester, 1 majtal, demonstrationer och andra evenemang i stil med julfilmen etc som gör att Gustav Adolfs torg och Götaplatsen fylls av folk.
- **Torg och platser med handel och uteserveringar** som tradition och möjlighet att utveckla, mer befolkade över tid, kännetecknas bla av Grönsakstorget och Kungstorget.
- **Torg och platser som etablerats till stora knutpunkter** för kollektivtrafik. Stor genomströmning av människor även kvällstid. Drottningtorget och Brunnsparken är etablerade knutpunkter för kollektivtrafiken.
- **Mindre informella platser** med stor möjlighet för folk att vistas på och mötas på tex café och uteserveringar. Harry Hjärnes plats är exempel på en mindre informell plats.
- **De lokala torgen i olika stadsdelar**, till stor del förortstorg med varierande grad av omsorg och utformning. Dr Fries torg på Guldheden och Selma Lagerlöfs torg i Backa är exempel på två olika lokala torg.
- **Stora handelscentra** där det kommersiella inslaget är det genomgående. Backaplan Frölunda Torg Nordstan.

Nordstan, handelscentra med stort kommersiellt inslag men även med en hel del evenemang på det stora inomhustorget.

Gustav Adolfs torg är Göteborgs historiska mittpunkt. Omgivet av Rådhus och Börsen där kommunfullmäktige sitter. En plats för demonstrationer och evenemang men också för utställningar och marknader.

Lilla torget, en centralt belägen hållplats för kollektivtrafik och taxi men i övrigt dåligt omhändertagen som plats. (Planarbete pågår)

Esperantoplatsen, en mindre informell plats som fått ett ordenligt lyft i och med en upprustning. Här finns plats för uteserveringar och skateåkare eller bara flanörer mellan Järntorget och Kungsgatan.

Hvitfeldtplatsen, en plats som idag används till parkering. Ingår i arbetet med Vallgravsstråket

Grönsakstorget, ett södervänt läge med stor potential att utvecklas som torg och plats för människor att mötas och vistas på. Används idag som parkeringsplats förutom en smal remsa längs en fasad där lite uteserveringar trängs på sommaren

Drottningtorget, en stor kollektivknut som får förnyad betydelse då posthusets användning ändras till hotell.

Brunnsparken, en kollektivknut med uteservering som har anor tillbaka i tiden.

Harry Hjärnes plats, en mindre informell plats med uteserveringar och sittplatser i soligt och skyddat läge.

Bastionsspetsen, en mindre informell plats invid Vallgraven med uteservering i soligt läge.

Kungssportsplatsen är en given mötesplats som hänger ihop mycket bättre sen Kv Idogheten byggdes och den västra delen rustades upp. Bra läge för uteserveringar.

Kungstorget har en stark tradition som handelstorg för mat och har historisk samspelat med saluhallen.

Götaplatsen är monumental till sin karaktär och upplevs ofta rätt så ödslig. Oftast befolkad av besökare helger och kvällstid på väg till och från teater, museum eller konserthus.

FÖRUTSÄTTNINGAR

Kulturhistoria

Trots flertalet totalsaneringsprojekt och omgestaltningar har södra delen av staden innanför vallgraven fortfarande kvar mycket av sin småskaliga stadsmiljö, med låga hus i täta kvarter. Området närmast Vallgraven med påkostade bostadskvarter längs Stora Nygatan och en serie av torg och friliggande, allmänna byggnader från Drottningtorget till Rosenlund berättar om hur staden Göteborg omvandlades från befäst handelsstad på 1600-talet till en modern stad från 1800-talets senare del.

Göta älvs mynning var en viktig plats för Västsverige långt innan Göteborg grundades. Det var Västsveriges ända kontakt åt västerhavet då både Halland och Bohuslän var danskt respektive norskt. Göteborg började grundas 1619 och då staden Göteborg fick stadsprivilegier 1621 påbörjades utgrävningen av Stora Hamnkanalen och Vallgraven vilken senare fick stenbeklädda murar och bastioner. En befäst handelstad som sedermera utvecklades till ett centrum för västkustlandskapen. När resten av kusten så småningom blev svenskt blev Göteborgs befästningar centrum för hela Bohusläns försvar uppbackade av Carlsten och Bohus fästningar.

Ett flertal stadsbränder runt sekelskiftet 1700/1800 ödelade stora delar av trästaden. Genom en ny byggnadsordning reglerades all nybyggnation till att uppföras i sten. Samtidigt växte staden och det började bli trångt innanför stadsmurarna. Befästningsanläggningarna ansågs inte längre fylla någon funktion så ett vallraseringsprogram och en stadsplan över det gamla befästningsområdet upprättades då vallgraven och de inre kajmurarna bevarades. Marken arrenderades ut till vallodling och trädgårdsanläggningar. På 1840-talet började hyreshus och institutionsbyggnader samt salutorg att uppföras.

Innanför vallgraven började ett tydligt cityområde träda fram med handelshus och banker, varuhus, restauranger, caféer och hotell. Bostadsvåningarna övergick så småningom till kontor och andra verksamheter då de boende flyttade till nya områden utanför vallgraven. En ny gatubild trädde fram bl.a. genom att Östra - och Västra Hamnkanalerna fylldes igen kring sekelskiftet 1800/1900 för att ge plats för den ökande bil- & spårvagnstrafiken. Området låg sedan relativt oförändrat fram till 1960-talet då de stora saneringsvågorna drog igång. Den gamla stadskärnan omvandlades snabbt till ett regioncentrum med stora butiks- & kontorskomplex där exploateringstalen kraftigt höjts och bebyggelsen därmed sköt i höjden.

Grönsakstorget

Dagens Grönsakstorg låg utanför själva muranläggningen, på vällen, söder om kurtinen som förband bastionerna Carolus Dux och Johannes Dux med varandra. Efter att vallraseringar genomförts planerades platsen för både bostadskvarter och ett salutorg, men fram tills dess utnyttjades marken till en trädgårdsanläggning, den Polemanska trädgården, som var berömd för sina växter.

Runt 1850 började torgets norra och östra sidor bebyggas men trädgården fick ligga kvar fram till 1876 då frukt- och grönsaksförsäljningen flyttades hit från Stora Torget. En bred stentrappa ner mot vattnet hade byggts för att underlätta handeln med bl.a. fisk, direkt från skutor i vallgraven.

Vid 1800-talets slut förändrades gatubilden runt torget. Flera, stora skyltfönster togs upp i bebyggelsens bottenvåningar. Där inrymdes butiker med anknytning till torgets verksamhet, tex en fiskhall och blomsterhandel.

Vid 1800-talets slut förändrades gatubilden runt torget då flera, stora skyltfönster togs upp i byggnadernas bottenvåningar. På fotot från 1915 har butikernas skyltfönster försetts med enhetligt utformade markiser.

När Västra Hamngatans kanal fylldes igen och Vasabron byggdes i början av 1900-talet fick Grönsakstorget en ny position: som entré till staden innanför Vallgraven. På 1930-talet murades stentrappan igen samtidigt som grönsaks- och blomsterhandeln fortgick på torget. Successivt minskade handeln på Grönsakstorget för att slutligen upphöra helt på 1990-talet. Då hade parkeringarna efterhand övertagit torgytan för att slutligen helt omvandlas till en permanent parkeringsplats.

På 1930-talet murades stentrappan igen och Grönsakstorget miste sin kontakt med vattnet.

Handeln på Grönsakstorget var sammanväxt med Kungstorgets försäljningsstånd och Basargatan gjorde skäl för sitt namn.

Genom att Vasabron byggdes i början av 1900-talet fick Grönsakstorget en ny position som entré till staden innanför vallgraven.

FÖRUTSÄTTNINGAR

Kungstorget

Kungstorget ligger på platsen för tidigare bastionen Johannes Dux. På stadsplanen över det gamla befästningsområdet lades ett salutorg ovanpå bastionen. Och 1848 flyttades torghandeln över från Stora Torget till det nya salutorget, Kungstorget.

Handeln pågick från början enbart under bar himmel, direkt från böndernas kärror, men redan 1850 byggdes de två halvcirkelformade Kungstorgsbasarna med 76 butiker. 1889 fick Kungstorget en saluhall då Stora Saluhallen byggdes. Redan 1890 byggdes den sedan ut. Byggandet av Basarbron förband staden utanför Vallgraven med staden innanför och ökade den livliga handeln på Kungstorget. Folkvimlet och kommersen lockade även andra saluhallar och småbutiker att etablera sig i torgets närhet.

En större punktsanering genomfördes på Kungstorgets västra sida och 1966 påbörjades rivningen av Kungstorgsbasarna, som då blivit utkonkurrerade av andra butiker och varuhus. Samtidigt som utomhusmarknaden minskade, förvandlades den öppna torgytan och rummet ner mot vallgraven successivt till parkeringsplatser.

Under 1970-talet fördes en debatt angående ett omfattande p-hus under torget, som aldrig byggdes p.g.a. motståndet mot den trafikökning den stora parkeringsanläggningen hade skapat. Torget rustades istället upp, träd planteras på de tidigare basarlängornas plats. Fram till 2009 stod ett antal matvagnar placerade i detta parkstråk, vilket skapade ett levande rum och medförde att saluhallens matprofil förlängdes ut på torget.

Byggandet av Basarbron på 1850-talet förband staden utanför vallgraven med det nya salutorget och underlättade den växande kommersen på Kungstorget. Fotot är taget runt sekelskiftet 1800/1900.

1889 fick Kungstorget en saluhall då Stora Saluhallen invigdes med sina 94 butiker. Bilden är tagen runt sekelskiftet 1800/1900 då försäljningen både på torget och inne i saluhallen var i full gång.

1906 byggdes saluhallen ut med en lägre del åt öster och de öppna butikerna på saluhallens utsidor byggdes in. Av livsmedelshygieniska skäl flyttades hästarna successivt bort från torgytan och parkerades utmed vallgraven och ute på kilen. 1918 togs en plan fram för ett underjordiskt hästgarage som dock ej genomfördes.

FÖRUTSÄTTNINGAR

Fornlämningar

Inom programområdet finns troligtvis resterna av 1600-talets försvarsverk mer eller mindre intakt under mark. I samband med det planarbete som genomfördes i början av 70-talet utfördes ett antal provgrävningar för att fastställa att befästningarna fanns kvar och en rapport från dessa samt en översikt över Göteborgs befästningar finns som bilagor till programmet.

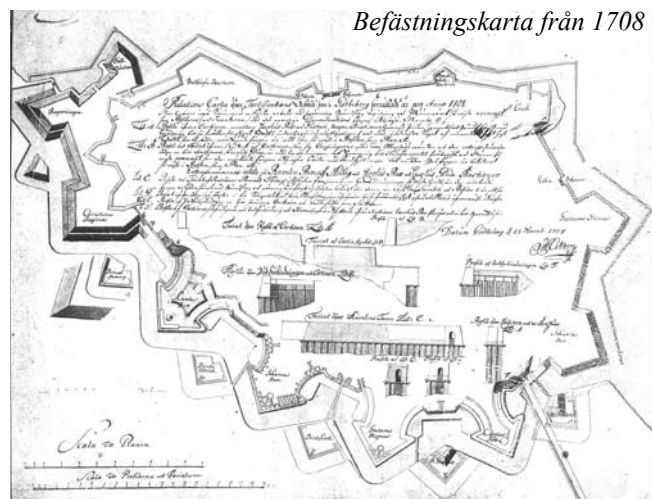
Stora Hamnkanalen och vallgraven är några av de synliga resterna av den befästa stad som skapades på 1600-talet. Än idag vilar stora delar av vallgravens kajer från Drottningtorget till Esperantoplatsen på de gamla befästningsmurarna. Under Bastionsspetsen och in längs sidorna av Kungstorget är det mycket troligt att stora delar av bastionen Johannes Dux återfinns.

När den gamla saluhallen Allians i kvarteret väster om Kungstorget revs och kvarteret byggdes upp på nytt fick en del av Johannes Dux ravelliner (bastionens sidomurar) friläggas. En del av muren finns att skåda i bottenvåningen på biopalatset som huserar i hörnet Östra Larmgatan och Korsgatan.

Även vid Kv Slusskvarnen vid Drottningtorget har murar frilagts på 70-talet då man byggde hotellet SAS Radisson. Murarna som frilades då tillhör bastionen Carolus nonus Rex. Bilden till höger ger en tydlig bild av vad man kan förvänta sig under Kungstorget och området runtomkring.

På en karta från 1771 kan man se den framväxande stadskärnan jämte befästningsverket.

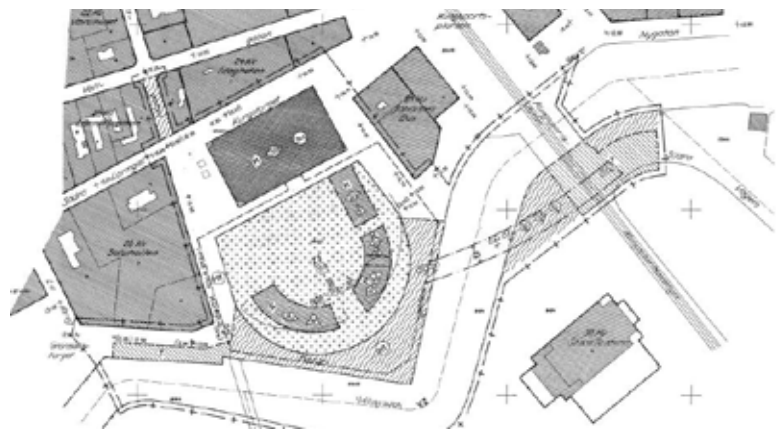
Vid bygandet av SAS Radisson hotell frilades delar av befästningsmuren som tillhörde bastionen Carolus nonus Rex.

Planförhållanden

I översiktsplanen för Göteborg, antagen av kommunfullmäktigen 26 februari 2009, anges att programområdet är av riksintresse för kulturmiljövården och är utpekat som område med risk för översvämning och höga vattenstånd.

För Kungstorget gäller detaljplan akt nr. 1480K-II-3381 från 1975-05-02. Området får endast användas för handelsändamål men lokaler för annat, inte industriellt, ändamål får inredas i den utsträckning byggnadsnämnden prövar det lämpligt. Huvuddelen av området får inte bebyggas men lokaler får anordnas under gårdsplan där byggnadsnämnden prövar det lämpligt. Torget får inte bebyggas på sätt som hindrar att området hålls tillgängligt för allmän gångtrafik. Byggrätt finns för

byggnader i en våning vars byggnadshöjd får vara högst 19,0 meter över stadens nollplan och en taklutning om högst 5 respektive 30 grader.

För Kungstorget gäller också en detaljplan akt nr. 1480K-II-3462 från 1976-09-15. Detaljplanen avser endast området ovan 15,0 meter över stadens nollplan, därunder gäller tidigare fastställd detaljplan. Området får endast användas för handelsändamål men lokaler för annat, får inredas i den utsträckning byggnadsnämnden prövar det lämpligt. Byggnader får uppföras med en sammanlagd våningsyta av högst 2300 kvm, en byggnadshöjd om högst 18,8 respektive 21,0 meter över stadens nollplan samt med en taklutning om högst 5 grader.

Gällande detaljplan för Grönsakstorget är 1480-II-3754, 1953 och den anger allmänplats som användning på Grönsakstorget.

Geotekniska förhållanden

Grönsakstorget

Torget avgränsas av Västra Hamngatan i väster och av Lilla Korsgatan i öster samt av Vallgraven. Området har en svagt lutande markyta från nivån cirka +13,3 i de norra delarna till +12,5 mot vallgraven. Torget består av ett 70-tal asfaltsbeksädda parkeringsplatser. Nivån på Vallgravens botten varierar mellan ca +7,5 till +9,0 vilket vid medelvattenstånd motsvarar ca 1-2,5 meter djup.

Lermäktigheten varierar inom detta område mellan ca 30 och 35 meter. Leran underlagras av ett lager med friktionsjord ovan berget. Friktionsjordlagret mäktighet bedöms variera mellan ca 1 och 5 m. De översta ca 1 m av leran är av torrskorpekaraktär. Lerlagret täcks med ca 1 meter fyllnadsmaterial i huvudsak bestående av sand och grus.

Kungstorget

Markytan inom Kungstorget varierar inom området mellan nordväst och sydöst. Området som avgränsas mellan Saluhallen i nordväst och en halvcirkelformad mur ligger på nivån runt +15. Inom detta område står idag en tillfällig försäljningsbyggnad. Längs den cirkelformade muren finns även en träridå. Vidare ligger området söder och öster om den cirkelformade muren på nivån cirka +13. Detta område består av en gata och ett stort antal parkeringsplatser.

Murarna som vetter mot vallgraven är delar av en bastion (befästning) vars flankmurar sträcker sig in under kv. Johannes Dux och kv. Saluhallen enligt Figur 2.

Enligt tidigare undersökningar varierar djupet till berg mellan 5 meter i de nordöstra delarna av torget till cirka 50 meter i de sydvästra delarna. De stora variationerna beror på berget når dagen under kvarteret Johannes Dux som är beläget mellan Kungstorget och Kungsporsplatsen, enligt nedanstående figur.

Ovan berget återfinns en relativt homogen lerkropp som i sin tur överlagras av ca 2 meter fyllnadsmaterial (främst bestående av lera friktionsjord, tegel, byggnads- och grundläggningsrester) och torrskorpepera. Stora variationer av jordlagren i de översta ca 5-6 m bedöms förekomma till följd av förekomsten av rester av de gamla bastionerna i marken. Inom Kungstorget och byggnaderna på dess västra sida (Kv 26 Saluhallen) indikerar vissa grundundersökningar på förekomst av friktionsmaterial på djupet ca 6 m under befintlig markyta (förmodligen rester efter bastionen Johannes Dux).

FÖRUTSÄTTNINGAR

Trafik

Basargatan löper längs med vallgraven förbi både Grönsakstorget och Kungstorget. Det är möjligt att köra in på Basargatan vid Vasabron/Grönsakstorget och fortsätta förbi nedanför Kungstorget och ut på Kungssportsbron. Senaste trafikmätningarna på Basargatan gjordes 1998 och då passerade mellan 5500-7400 bilar i området beroende på var mätningarna gjordes. Den större mängden mättes upp vid Kungssportsplatsen men efter 1998 har en hel del förändringar i trafikförningen gjorts och det är troligt att färre bilar idag trafikerar Basargatan i de läget.

Programområdet omgärdas av både större trafikerade gator och gator som omvandlas till gångfartsgator. En stor del av trafiken på Kungstorget handlar om lastning och lossning.

Längs basargatan finns tväreställd och snedställd parkering framför allt nedanför Kungstorget och ett antal turistbussar parkerar längs med Vallgraven sommartid i anslutning till paddans angoring vid Kungssportsbron.

Idag finns lånecyklar placerade ute på bastionsspetsen och en del cykelparkering i korsgatansförlängning ut på Kungstorget

Parkering

Inom planområdet finns idag totalt 217 bilplatser – 70 på Grönsakstorget, 70 på Kungstorget och 77 längs Basargatan. Samtliga bilplatser inom programområdet är allmänt tillgängliga och avgiftsbelagda med 20 kr/timme kl. 08-18. Övrig tid är avgiften 2 kr/timme.

Under våren 2010 lät Stadsbyggnadskontoret genomföra en parkeringsutredning för området längs vallgraven för att undersöka parkeringsplatsernas beläggningsgrad och uppställningstider. Resultaten visar att parkeringsplatserna på Kungstorget, Grönsakstorget och Basargatan har hög beläggning. Framförallt dagtid var platserna i princip alltid upptagna. Många bilplatser används för halvdags- eller heldagsparkering.

Område som ingick i parkeringsutredningen, våren 2010.

Kungstorget

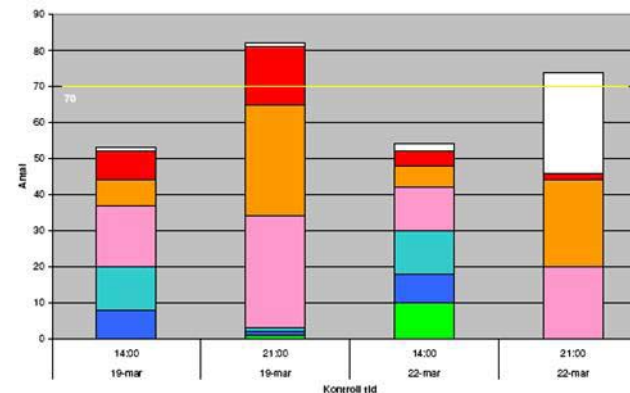
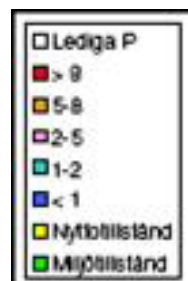
Mindre än hälften av dem som parkerade på Kungstorget dagtid hade betalat för kortare tid än två timmar. 20-30 % hade betalat för två till fem timmar och ungefär lika många hade betalat för mer än fem timmar. Andelen som parkerade stor del av dagen på Kungstorget är sannolikt ännu högre i praktiken, då många bilar dagtid stod längre tid än man betalat för. (Staplarna i tabellen nedan når inte upp till strecket som visar antalet tillgängliga platser.) Kvällstid betalade nästan ingen för mindre än två timmars parkering. Det fanns nästan inga lediga platser på Kungstorget utom vid en av de studerade kvällarna. Då var ca 40 % av platserna lediga.

Basargatan

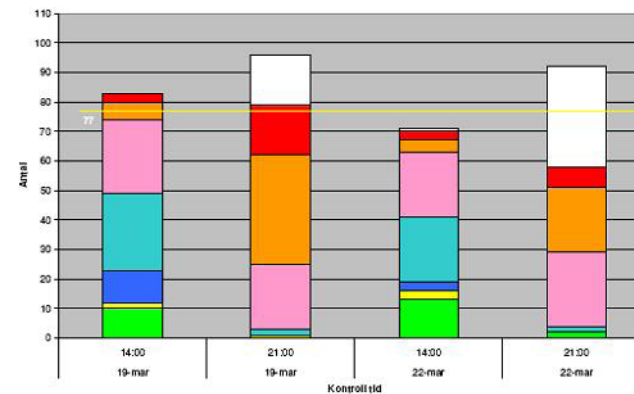
Längs Basargatan betalade ca 60% för mindre än två timmars parkering dagtid. Ca 30 % betalade för två till fem timmar och 10 % betalade för mer än fem timmar. Kvällstid betalade nästan ingen för mindre än två timmars parkering. Kvällstid var 20-40 % av platserna lediga. Dagtid var alla platser upptagna.

Grönsakstorget

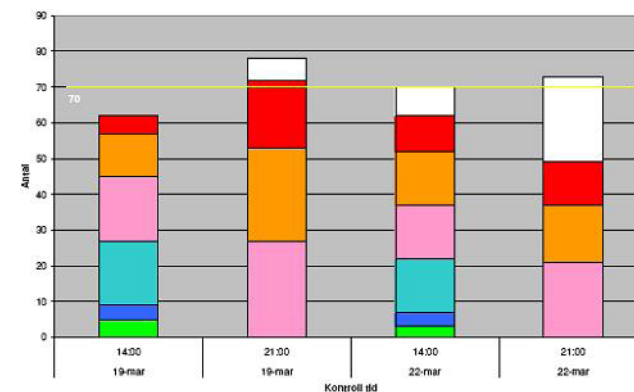
På Grönsakstorget betalade ca 40 % för mindre än två timmars parkering. Knappt 30 % betalade för två till fem timmar och 30-40 % betalade för mer än fem timmar. Kvällstid betalade ingen för mindre än två timmar. Det var 5-30 % lediga platser kvällstid och den ena av de studerade dagarna. Den andra dagen var platserna helt upptagna.

Kungstorget – antal parkerade bilar och dess uppställningstider

Basargatan – antal parkerade bilar och dess uppställningstider

Grönsakstorget – antal parkerade bilar och dess uppställningstider

FÖRUTSÄTTNINGAR

Grönsakstorget

Grönsakstorget är ett litet centralt placerat torg som förr användes för bla blomster- och grönsakshandel. Läget är strategisk, i södra delen inom Vallgraven och kopplar ihop den här delen av staden med Vasastaden. Vackra hus som omgärdar torget, bra vädersträck och en nära relation till parken på andra sidan vallgraven på andra sidan ger torget en stor potential att utvecklas till en plats för människor att vistas på.

Idag är bilarna tydligt prioriterade. Torget är en parkeringsplats med ca 70 bilplatser. Som parkering betraktat så är platserna eftertraktade och väl placerade. Torget är mycket svårtillgängligt för gående med staket kring parkering och trång passage mellan gatukök och fasad. Gatuköket har chanserat och trottoaren som löper längs södra fasadsidan är trång på sommaren då uteserveringar och gående ska samsas.

Grönsakstorgets främsta styrka ligger i de intima måtten och soliga läget. Av stor betydelse är också läget i staden intill vallgraven och pedagogen. En annan styrka är närheten till kollektivtrafiken. Svagheter och den stora bristen är hur torget används idag, som parkering och allt som det för med sig.

Parkeringen i sig är en barriär idag på Grönsakstorget med sina staket. Människorna rör sig längs fasader och i viss mån om det är möjligt längs vallgraven och Basargatan bort mot Kungstorget.

Vid torget ligger ett hotell, caféer och frisör samt Kinesiska konsulatet. Längs Basargatan finns ett visst utbud av butiker.

Styrkor

- Ett varmt, soligt och skyddat läge som skapar ett bra klimat.
- Närheten till vatten
- Långa siktlinjer längs Vallgraven med grönskan från Floras kulle på andra sidan vallgraven
- Lagom format med fasader som omsluter torget på två sidor
- Ett bra läge i staden, kollektivtrafik, pedagogen, city med småbutiker etc.
- Vasabrons läge invid torget ger torget en känsla av att vara en entrépunkt till staden inom Vallgraven

Svagheter

- Parkerade bilar på hela torget, barriär
- Avskärmande staket som försvårar rörelsemönster
- Trånga trottoarer i goda uteserveringslägen
- Bullrande och påträngande kollektivtrafik
- Tråkig markbeläggning, ingen genomtänkt design överhuvudtaget

Grönsakstorget, snedbild.

Grönsakstorget, en solig parkeringsplats.

Grönsakstorget, södvänd fasad med trånga mått för uteserveringar.

FÖRUTSÄTTNINGAR

KUNGSTORGET

Kungstorget ligger framför Saluhallen och breder ut sig ner mot Vallgraven. Torget är ganska stort och tydligt avgränsat av saluhallen och en cirkelformad allé samt fasadväggar. Torget ligger på en högre nivå än kajen ut mot kanalen och fina siktlinjer finns ut mot bältesspannarparken på andra sidan kanalen.

Kungstorget är fortfarande ett salutorg med saluhall och viss mathandel på torget. På senare tid har Kungstorget utvecklats till en etablerad parkeringsplats och endast liten yta finns kvar till den traditionella torghandeln. Torget upplevs idag som rörigt och ostrukturerat och fyllt av bilar.

Tillgången på besöksparkering betyder samtidigt mycket för handeln och verksamheter runt Kungstorget. Inte minst Saluhallen där en hel del av besöken handlar om inköp av speciell mat som inte finns någon annanstans.

Den lilla torghandel som finns kvar idag har lång erfarenhet av att stå på torget. En del av handeln är tydlig torghandel med frukt och grönt och närproducerat. En del består av gatuköksförsäljning från vagn eller skåpbil. Markbeläggningen och belysningen är eftersatt och undermålig.

Kungstorgets styrkor handlar främst om rummets rumliga upplevelse, läget i staden intill Vallgraven samt den nära anknytningen till Saluhallen. En annan styrka är den starka traditionen som salutorg för mat sen flera hundra år tillbaka.

Svagheter är mer av gestalningskaraktär, hur torget används idag och bristen på utvecklande av den underliggande potentialen i och med traditionen av salutorg och Saluhallen.

Utbudet i området runt Kungstorget består av specialiserad mathandel, restauranger, en hel del heminredning och modeaffärer.

Ett viktigt stråk är från Basarbron och fram till Korsgatan och Saluhallen. Mycket folk rör sig också längs Kungstorgets norra sida på andra sidan Saluhallen. Över Kungstorget är det idag svårt att röra sig och det är också svårt att röra sig längs Vallgraven.

Styrkor

- Ett tydligt avgränsat södervänt rum.
- Relationen till Saluhallen ger potential som mattorg med saluhandel på torget av olika slag
- Närheten till vatten, kopplingen till bastionsspetsen
- Långa siktlinjer längs vallgraven med Bältesspannarparkens grönska på andra sidan vallgraven
- Ett centralt läge i staden, god kollektivtrafik, pedagoger, city med småbutiker etc.
- basarbron - viktigt stråk.
- Den hästskoformade dubbla trädraden.

Svagheter

- Parkerade bilar på nästan hela torget och på Bastionsspetsen skapar barriärer hindrar människor i deras rörelse över platsen.
- Rörigt, ostrukturerat och skräpigt.
- Tråkig markbeläggning, ingen genomtänkt utformning.
- Få sittplatser

Kungstorget, snedbild.

Kungstorget, salutorg och parkeringsplats.

Kungstorget, saluhall och salutorg.

FÖRSLAG

Huvudfrågan i programmet är hur vi ska frigöra torgen från parkerade bilar för att kunna åstadkomma en stadsmiljöupprustning som skulle öka människors tillgång till torgytorna och förstärka torgen som mötesplatser i Göteborg. Förslaget är att åstadkomma ett underjordiskt parkeringsgarage under Kungstorget, i första hand för besöksparkering men vi har också studerat om det är möjligt att få ner inlastning och sophantering till Saluhallen.

Med hjälp av inspirationsbilder och enkla illustrationer vill vi visa hur dessa torg och platser skulle kunna komma att se ut och fungera när parkerade bilar och trafik alstrad av ur- och inlastning till saluhallen är borta från torgen. Som underlag för illustrationerna ligger bla tidigare förslag och utredningar som Stadsbyggnadskontoret och Trafikkontoret tagit fram med hjälp av Sweco under åren 2005-2007.

I det fortsatta arbetet efter programmet kommer gestaltning av torgytorna och områdena kring bastionsspetsen att behöva studeras vidare och fördjupas.

Parkering och trafik

Förslaget är att åstadkomma ett garage under Kungstorget för totalt ca 130 bilplatser med in- och utfart till Basargatan invid basarlängan. Saluhallens varutransporter och sophantering skulle kunna lösas under mark i anslutning till befintligt garage under fastigheten väster om Kungstorget. In- och utfart kan ske genom fastighetens befintliga garage med port mot Basargatan (vid Systembolaget). Ca 10 bilplatser i fastighetens garage tas i anspråk för Saluhallens lastutrymme. Dessa platser ersätts i garaget under Kungstorget. Förslaget skapar också möjlighet att ansluta sophantering via sopsug för fastigheter runt om Kungstorget och Saluhallens.

Ett fåtal platser för taxiängöring och handikapplatser föreslås ovan mark längs Basargatan. Tillgången till bilplatser för kortare besök blir ungefär oförändrad jämfört med dagens situation om garageplatserna ges begränsad tillåten parkeringstid. Trafikmängderna bedöms därför också bli ungefär oförändrade jämfört med idag. Stråket längs vallgraven och Basargatan skulle kunna utformas som gångfartsområde.

Utredningar pågår om hur man ska åstadkomma förbättrade förhållanden för cyklister i City. Man tittar bla på shared spaceytorna tvärs Västra Hamngatan i anslutning till Grönsakstorget och i i basarbrons förlängning vid Kungstorget. Tillsammans med Basargatan som gångfartsgata ökar tillgängligheten markan för cyklister och gående eftersom trafiken till och från garagen måste gå på fotgängarnas villkor.

En tidsbegränsning av bilplatserna överensstämmer med parkeringspolicyns inriktning att biltillgänglighet för verksamma i innerstaden ska minska, att korttidsparkering ska prioriteras och att stadsmiljöns attraktivitet ska prioriteras före bilparkering.

P-bolaget har som stöd för Stadsbyggnadskontorets programarbete samlat information om berörda fastigheter, inventerat utförda studier från de senaste åren av frågan, och i enkla planskisser prövat ett antal möjliga lösningar för parkering i garage under mark samt gods- och sophantering till Saluhallen i anslutning till ett garage. Syftet med förstudien har varit att bedöma genomförbarheten tekniskt och ekonomiskt idéer som ger minsta möjliga påverkan på torgytorna, kajer och arkeologiska lämningar under torgen.

Studien har omfattat tre principlösningar med olika alternativ till utformning:

- 1 garage under Grönsakstorget.
- 2 godsintag och garage under Kungstorget med separata infarter från Basargatan.
- 3 godsintag via grannfastighet och garage under Kungstorget med tillfarter från Basargatan.

1 Grönsakstorget

Torget har relativt liten yta och begränsad tillfart i Västra Hamngatan för både in- och utfart. Ett garage under mark skulle kunna innehålla ca 100 p-platser i två plan i en konventionell lösning, eller upp till det dubbla i en mekanisk anläggning. Båda alternativen ger oönskad påverkan på torgrummet. I ena fallet med en öppen ramp till garaget och i andra fallet med hus för bilhissar. Båda skulle behöva placeras så att de skär av torget från kontakten med Vallgraven. Torgets begränsade yta kräver schakter i minst två våningar i båda alternativen för att ge ett rimligt utbud av p-platser, vilket samtidigt medför att kostnaden för anläggningen blir orimlig.

Torget intima storlek och attraktiva läge i stråket mellan Pedagogerna och Kungstorget bedöms som värdefulla för att störa med en mindre lyckad garagelösning.

2 Kungstorget (med separat godsinfart)

En separat infart från Basargatan till en godshantering för Saluhallen under torget innebär att:

- Torget bör få en ny basarlänga, eller annan byggnad, som kan dölja en lastbilsnedfart för att inte rampen ska inkräkta på torgets fria yta.
- Nivåförhållandena gör att en övertäckning av lastbilstillfarten kräver en öppen schakt, eller en relativt stor del av torget med överbyggnad i en högre nivå.
- Ett utrymme för godshantering kräver fria höjder, som inte är optimala för ett angränsande garage.
- Lastförutsättningarna på torget ger konstruktionshöjder som leder till orimliga lösningar både funktionellt och ekonomiskt.

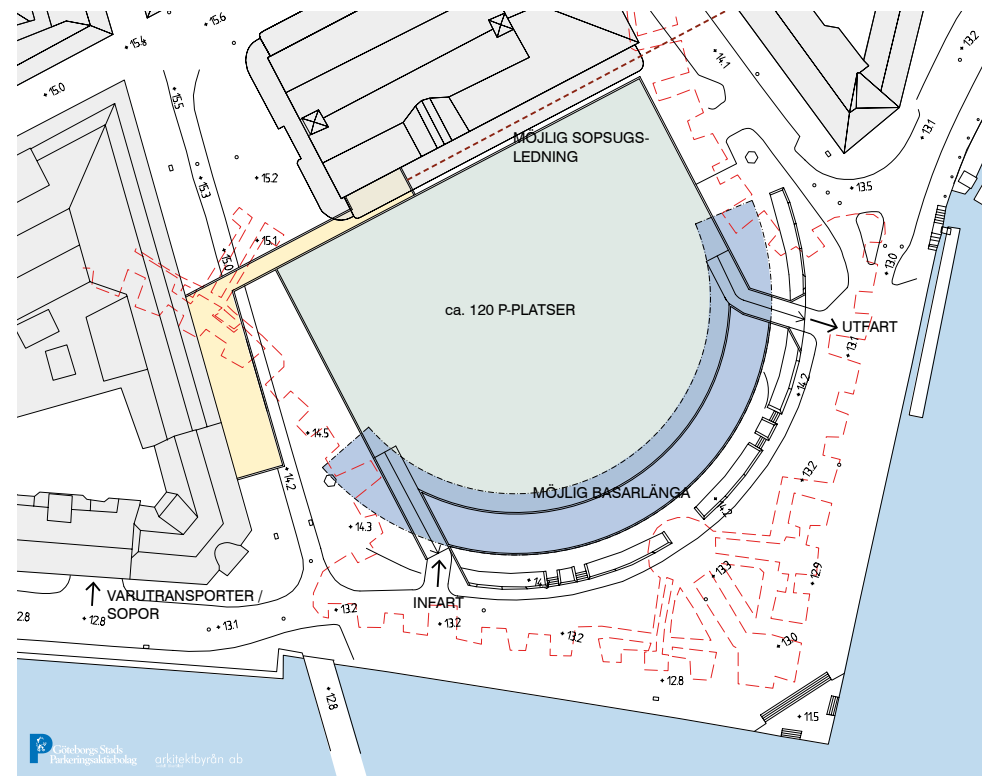
Sammantaget bedöms alternativet ge orimliga restriktioner för både torgets gestaltning, lösningens funktion och anläggningens ekonomi.

3 Kungstorget (med godsinfart via grannfastighet)

Fastigheten Inom Vallgraven 26:8 har redan en port och nedfart till ett varuintag i källaren, vilket ger utrymme för att pröva en gemensam lösning för torgets grannar. I samråd med Wallenstam, som äger den aktuella fastigheten, är en lösning skisserad med sop- och godshantering för Saluhallen i en utbyggnad av källaren, delvis inom fastigheten och delvis utanför byggnaden under gatunivå mot Kungstorget.

Denna lösning ger stor frihet att välja vilka delar som ska realiserats, när i tiden det kan ske och hur de ska gestaltas. I stor utsträckning är de olika delarna tekniskt oberoende av varandra.

Förslaget bedöms genomförbart i sin helhet under förutsättning att ett samnyttjande av källaren i befintlig byggnad kan åstadkommas och att lastintaget för Saluhallen går att realisera ur ekonomisk synvinkel. Ett garage som ersätter delar av befintlig parkering kan sannolikt bära sina egna kostnader.

Förslag på ett underjordiskt parkeringsgange med eller utan sop- och godshantering för Saluhallen i en utbyggnad av källaren i fastigheten Inom Vallgraven 26:8, delvis inom fastigheten och delvis utanför byggnaden under gatunivå mot Kungstorget.

Inom Vallgraven 26:8 har redan en port och nedfart till ett varuintag i källaren, vilket ger utrymme för att pröva en gemensam lösning för torgets grannar. Förslaget bedöms genomförbart i sin helhet under förutsättning att ett samnyttjande av källaren i befintlig byggnad kan åstadkommas och att lastintaget för Saluhallen går att realisera ur ekonomisk synvinkel. Ett garage som ersätter delar av befintlig parkering kan sannolikt bära sina egna kostnader.

En av de viktigaste frågorna gällande garagets utbredning är var de gamla befästningsmurarna går. (röd streckad linje i bilden ovan) Förslaget för enbart besöksparkering skulle förmodligen kunna utformas utan att inkräkta allt för mycket på murarna men förslaget för underjordisk inlastning tar yta i anspråk som troligtvis har befintliga murar under mark.

FÖRSLAG

Grönsakstorget

Grönsakstorget har stor potential som mötesplats för alla. Södervänt läge med långa siktlinjer längs den grönskande vallgraven och Floras kulle tvärs över, vackra omgivande fasader med bra uteserveringsmöjligheter. Torget har en känsla av litet intimt rum, som är välintegrerat i staden och fungerar som entré till staden innanför Vallgraven.

Förslaget är att Grönsakstorget ges förutsättningar att utvecklas som plats att vistas på. På Grönsakstorget kan både uteserveringar och sittplatser rymmas. Torget kan med fördel få mer grönska i form av exempelvis träd mot Västra Hamngatan som då samtidigt skulle skärma av torget mot spårvagnstrafiken.

Med en sammanhållen stenbeläggning som ligger mellan fasad och kajkant, trappor som tar upp höjdskillnader och går bra att sitta på, Basargatan som gångfartsgata, porlande vatten i ett eller flera vattenspel och en nyupptagen trappa ner till vallgraven så är förhoppningen att torget kan bli en attraktiv mötesplats för alla.

Om torget blir en fri och öppen plats är det också troligt att folkströmmarna i området ändras. Platsen blir möjlig att strosa över både när man kommer från Vasabron och pedagogen. Och det i sin tur skapar nya förutsättningar för kvarteret mellan Grönsakstorget och Kungstorget. Kvarterets bottenvåningar ut mot Basargatan ökar i betydelse rörelserna förändras.

Frågor och idéer att utreda vidare på Grönsakstorget i detaljplan / gestaltningsprogram

- Trädrad mot västra hamngatan och spårvägen
- Paviljong/ kiosk och placering av sittplatser och cykelparkeringar längs Västra Hamngatan.
- Stenmurar, trappor etc skapar sittplatser av olika slag
- Ordnade sittplatser i solen och skuggan, i centrum och i skyddade lägen.
- Vattenlek mitt på torget.
- Sammanhållande stenläggning, ett golv från vägg till kajkant.
- God plats för uteserveringar längs de soliga fasadsidorna i söderläge.
- Återställning av stentrappan ner till vattnet vid vallgraven.
- Basargatan som gångfartsgata för att inte få en barriär mot Vallgraven.

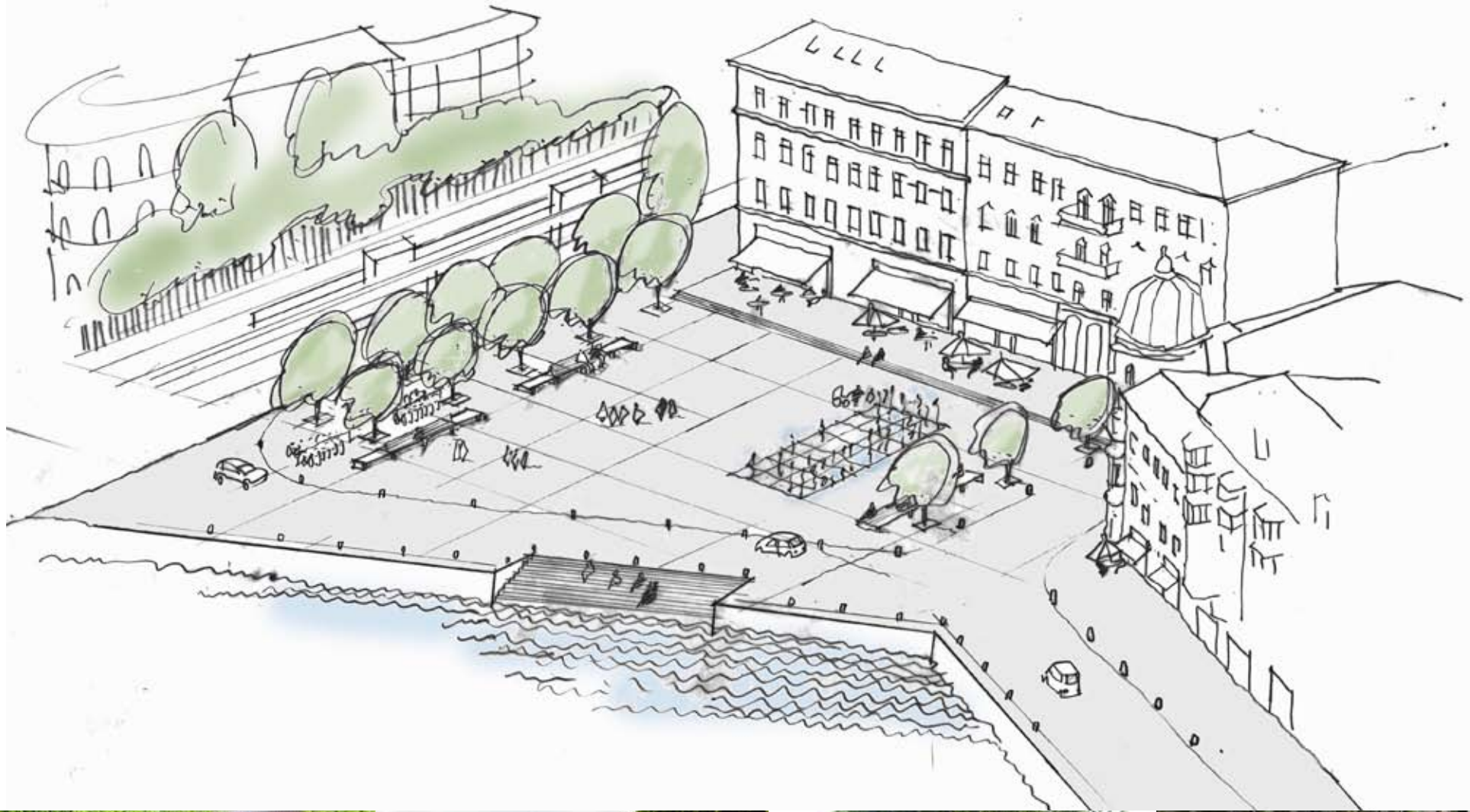

Foto: Stéfan Estassy

FÖRSLAG

Kungstorget

Kungstorget är fortfarande ett salutorg med saluhall och viss mathandel på torget. Torget har ett tydligt avgränsat rum, med en dubbel trädrad med kastanjer som ramar in torget i en halvmåne. Utanför halvmånen ligger Basargatan och Bastionsspetsen i direkt kontakt med Vallgraven och Bältesspannarparken på andra sidan. Här sitter på sommarhalvåret klasar med lunchätare bland parkerade bilar.

Förslaget är att Kungstorget ges förutsättningar att utvecklas som salutorg och plats att vistas på. Torgets storlek rymmer såväl salustånd som sittplatser och uteserveringar. Genom att skapa ordnade platser för salustånd så skulle Kungstorget kunna utvecklas som Göteborgs centrum för bla närproducerade delikatesser.

Ett sätt att stärka torgets rumslighet och skapa förutsättningar för en utökad mathandel på torget med tex närproducerat och ekologisk profil skulle vara att återskapa de basarlängor som tidigare stod i en halvmåne .

Om basarlängorna ska återskapas förutsätts att en ekonomisk och förvaltningsmässigt hållbar lösning kan tillskapas med en huvudman som över tiden kan tillvarata programmets intentioner.

Ett upprustat torg med plats för mer mathandel på torget och eventuellt nya basarlängor kommer troligtvis att förändra rörelsemönster för gående i området och det bör utredas hur det påverkar Kungstorget och dess omgivningar.

Frågor och idéer att utreda vidare på Kungstorget i detaljplan / gestaltningsprogram

- In- och utfart ordnat i anslutning till tex eventuella basarlängorna till det underjordiska garage som föreslås under Kungstorget
- Salustånden på torget har lång tradition, ordnade platser för salustånd på torget förbättrar och förenklar mathandeln på torget.
- Att eventuellt återställa basarlängorna från förr skulle stärka rumsligheten på torget och skapa förutsättningar för en utökad mathandel på torget med tex närproducerat och ekologisk profil.
- Stenmurar, trappor etc skapar sittplatser av olika slag i solen och skuggan, i centrum och i skyddade lägen.
- Sammanhållande stenläggning, ett golv från vägg till kajkant
- Paviljonger/ kiosker och placeringa av sittplatser och cykelparkeringar längs vallgraven och på Bastionsspetsen.
- Tillföra fler träd på torget skapar en
- Ett upprustat torg med plats för mer mathandel på torget och eventuellt nya basarlängor kommer att förändra rörelsemönster för gående i området och det bör utredas hur det påverkar framtida rörelsemönster.

Foto: Stéfan Estassy

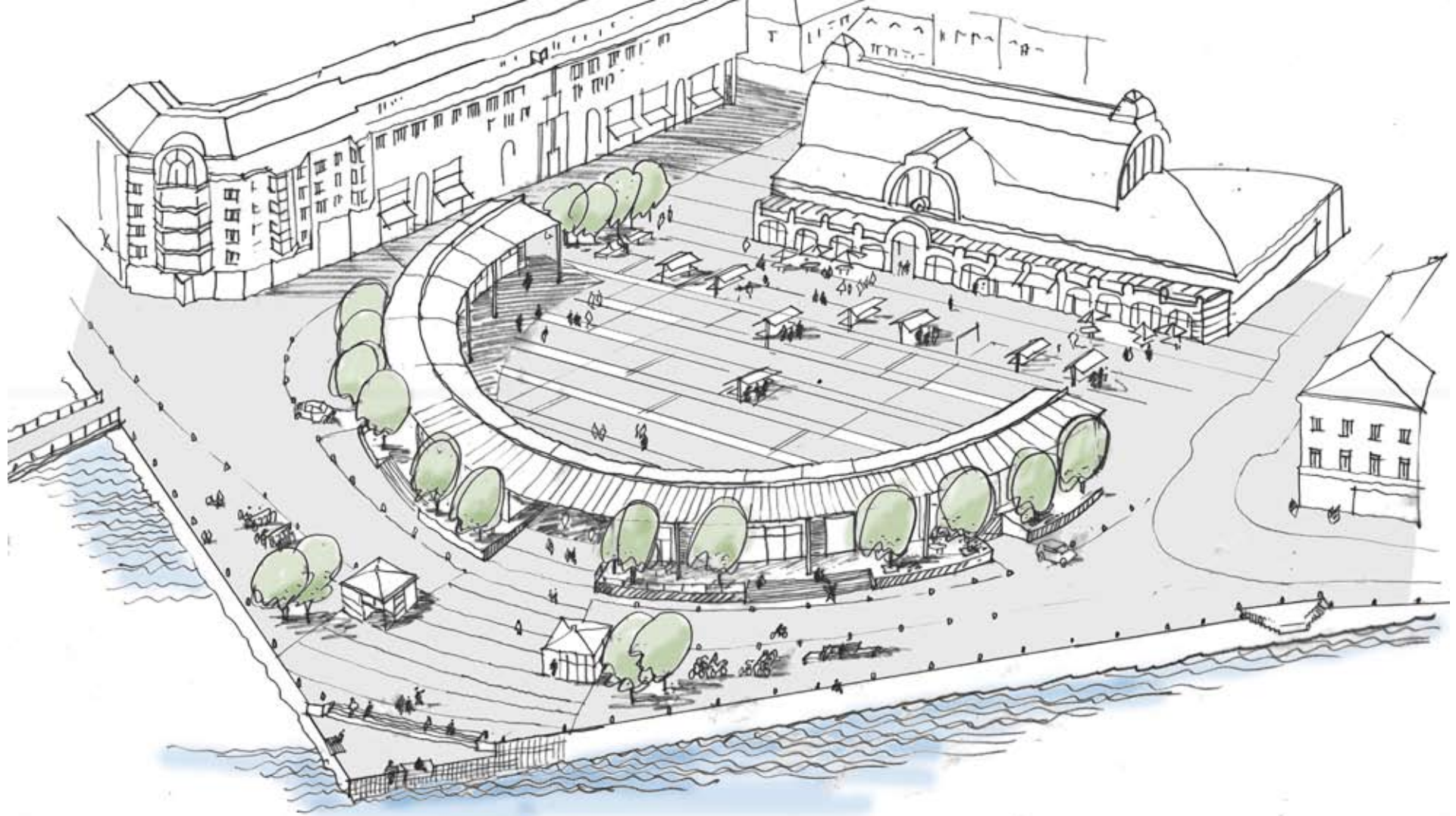

Foto: SWECO

Foto: Stéfan Estassy

KONSEKVENSER

Markhushållning och behovsbedömning

Hushållning med mark- och vattenområden m.m

Vid utarbetande av detta program har stadsbyggnadskontoret gjort en lämplighetsprövning enligt 2 kap. plan- och bygglagen samt en avvägning enligt 3 och 4 kap. miljöbalken. Vidare har programmets innehåll prövats mot kommunens översiktsplan i enlighet med 5 § förordningen om hushållning med mark och vattenområden m.m.

Behovsbedömning

Kommunen har gjort en behovsbedömning enligt PBL 5 kap. 18 § och Miljöbalken (MB) 6 kap. 11 § för aktuellt program.

Programmets intentioner är att åstadkomma en stadsmiljöupprustning på Grönsakstorget och Kungstorget samt den mellanliggande Basargatan genom att frigöra torgen från bilar. Under många årtionden efter det att staden inom vallgraven växte fram har torgen använts som platser för handel och för människor att mötas på. Sedan ett trettiotal år så används torgytorna mer eller mindre som regelrätta parkeringar.

För den omkringliggande handeln och saluhallen är möjligheten för besöksparkering på nära håll mycket betydelsefull. Huvudförslaget i programmet är att bygga ett garage med ett 100-tal besöksparkeringar under i första hand Kungstorget. Ett sådant garage skulle ev också kunna inrymma all inlastning och sophantering på Kungstorget och kring saluhallen. Avvägningarna kring parkeringssituationen nu och i framtiden följer den av KF antagna Parkeringspolicyn för Göteborg. Vidare resoneras i programmet om ett uppförande av de basarlängor från 1800-talet som fram till 1967 stod i en halvcirkel på Kungstorget.

Hela programområdet utgör fast fornlämning och varje ingrepp kräver konsultationer med antikvarisk expertis samt tillstånd enligt kulturminneslagen. Stadsbyggnadskontoret bedömer att ett genomförande av huvudförslaget i programmet kan komma att innebära betydande miljöpåverkan eftersom förslaget med garage under Kungstorget kommer att påverka fast fornlämning.

Det innebär att en miljöbedömning med miljökonsekvensbeskrivning (MKB) i samband med det fortsatta detaljplanarbetet behöver tas fram. Stadsbyggnadskontoret bedömer att innehållet i MKB'n skall handla om kulturmiljö med betoning på de arkeologiska frågorna.

Avgränsningar och omfattning av MKB'n kommer att vidare diskuteras i samråd med länsstyrelsen.

Konsekvensbeskrivning

Stadsbild och kulturmiljö

Programområdet ingår i riksintresset för kulturminnesvård - Göteborgs innerstad - enligt beslut av Riksantikvarieämbetet 1987-11-05 med motivtexten: ”Storstadsmiljö, formad av funktionen som ”Sveriges port mot väster” och det för sjöfart, handel och försvar strategiska läget vid mynningen av Göta älvs vattensystem. Rikets främsta sjöfartsstad samt residens-, domkyrko- och universitetsstad, präglad av tre seklers handelsaristokrati. Ett av de förnämsta exemplen på 1600-talets stadsanläggnings- och befästningskonst, och på stadsbyggandet under 1800- och 1900-talen. Den göteborgska byggnadstraditionen med dess olika stadsdelskaraktärer.”

Programområdet ingår också i kommunens bevaringsprogram med motiveringen:

”Stadskärnan inom Vallgraven är en unik miljö med en rikt varierad, i huvudsak småskalig bebyggelse. Området speglar Göteborgs utveckling från grundläggning till nutid. Stora delar av den ursprungliga stadsplanen med vallgrav, kanaler, befästningsrester och gatusträckningar är bevarade.”

I kommunfullmäktiges budget för 2011 anges en rad fokusområden och särskilt prioriterade mål som fokuserar särskilt på stadsutvecklingen. Trafiknämnden, Byggnadsnämnden och Fastighetsnämnden ska tillsammans arbeta med dessa särskilt prioriterade mål.

Bla står:

// Stadens offentliga rum ska stimulera till möten mellan människor i alla åldrar. Därför ska tillgängligheten till stadens gemensamma rum säkerställas och utvecklas i kommunens planeringsarbete. Utvecklingen av nya mötesplatser och lekplatser ska prioriteras.//

En frigöring av yta på torgen innebär att platserna kan tas i anspråk av mer publika ändamål som kan leda till en mer levande och mänsklig stadskärna. Det innebär också en återföring till ursprunglig användning som kommer att ha en positiv effekt på stadsbilden och kulturmiljön.

Arkeologi / Fornlämning

Hela programområdet utgör fast fornlämning och varje ingrepp kräver konsultationer med antikvarisk expertis samt tillstånd enligt kulturminneslagen. Inom programområdet finns resterna av 1600-talets försvarsverk mer eller mindre intakt under mark i form av bland annat bastionen Johannes Dux. I samband med det planarbete som genomfördes i början av 70-talet utfördes ett antal provgrävningar och en rapport från dessa samt en översikt över Göteborgs befästningar finns som bilagor till programmet. Provgävningarna som utförts på Kungstorget visade att fasta lämningar i form av delar av fästningsmuren endast förmodas förekomma längs torgets sidor och nära bastionspetsen. Mot bakgrund av känd fyndbild kommer krav på genomförande av en förundersökning att ställas, för att klargöra den faktiska fornlämningsförekomsten. Sannolikt krävs ytterliggare arkeologiska insatser enligt Kulturminneslagen inom områdena.

Parkering och trafik

Förslaget medför att Grönsakstorget, Kungstorget och Basargatan frigörs från parkering, varutransporter och sophertering. Även omgivande kvarters sophertering kan förenklas och förbättras. Torgen och stråket längs vallgraven kan utformas utifrån höga stadsmiljöambitioner så att de blir attraktiva mötesplatser och stråk för människor att vistas på och röra sig i till fots eller med cykel.

Under förutsättning att bilplatserna i garaget under Kungstorget regleras för begränsad uppställningstid, blir biltillgängligheten för korttidsbesökande oförändrad jämfört med idag, trots att antalet platser minskar. Förslaget uppfyller därmed parkeringspolicyns intentioner att bibehålla möjligheterna för korttidsparkering, samtidigt som biltillgängligheten för verksamma begränsas.

Trafik kommer att förekomma längs vallgraven i ungefär samma omfattning som idag. Genom att området utformas som torg och gångfartsområde sker trafiken på fotgängares villkor.

Ett parkeringsgarge under mark kan komma att påverka kulturminne i form av arkeologiska lämningar under mark. Detta måste utredas vidare i det fortsatta arbetet i en MKB. Garaget kommer också att ställa stora krav på genomförandet gällande de geotekniska frågorna. Området ingår i riksintresse för höga vattenstånd i Göteborg och frågan om höga vattenstånd och hur området säkras mot översvämning måste utredas vidare i det fortsatta planarbetet.

Upprustning utan garage

Om området utformas enligt förslaget, men utan garage, medför det en minskad biltillgänglighet till city, samtidigt som upprustningen av stadsmiljön inte kan genomföras fullt ut.

Parkeringspolicyns intentioner genomförs inte när möjligheten för korttidsparkering minskas. Minskade möjligheter till korttidsparkering skulle vara mycket negativt för handeln, företag och besöksmål i city.

Området vid Saluhallen måste även fortsättningsvis fungera för uppställning av fordon för varutransporter och sophertering. Det går därmed inte att fullt ut utforma området närmast Saluhallen utifrån fotgängares och cyklisters behov. Omgivande kvarters sophertering kan inte förenklas och förbättras utan förblir som idag. Stråket längs vallgraven blir dock nästan helt utan trafik. Stråket längs vallgraven kan då helt utformas utifrån fotgängare och cyklisters behov.

Nollalternativ

Om förslaget inte genomförs, vare sig på eller under mark, medför det att området fortsätter att präglas av parkering. Man tar då inte vara på platsernas potential som attraktiva mötesplatser och stråk för människor att vistas på och rör sig i till fots eller med cykel.

Konsekvenser

Geoteknik

En översiktlig geoteknisk utredning har tagits fram under programarbetet för att utreda vilka geotekniska förhållanden som råder i dagsläget och hur det skulle påverkas ifall man genomför en byggnation av ett underjordiskt garage.

Stabilitetsutredningen har utförts enligt Skredkommissionens anvisningar 3:95 där erforderlig säkerhetsfaktor gäller för Detaljerad stabilitetsutredning för markområden med markanvändningen ”Nybyggnation”.

Stabilitetsförhållandena anses vara tillfredställande för området och möjliggöra en ombyggnad utan att det erfordras några omfattande stabilitetsförbättrande åtgärder. Rådande stabilitetsförhållanden innebär en begränsning av möjlig lasthantering (max 10 kPa) i områdena invid Vallgrave. Stabilitetsförhållandena bör dock detaljstuderas för byggskedet för att i detalj bestämma storleken på vilka laster som kan hanteras inom området och på vilka avstånd till Vallgraven. Som underlag för kompletterande stabilitetsanalyser rekommenderas att underlaget med befintliga geotekniska undersökningar i området kompletteras med ett antal kalibrerande undersökningspunkter för att förbättra underlaget och därmed försäkra sig om att jordens hållfastheter varken över- eller underskattas.

Marken utgörs huvudsakligen av en sättningkänslig lera med förekomst av vattenförande jordlager i de översta ca 5-6 metrarna till följd av utfyllnader i anslutning till den gamla bastionen. De vattenförande jordlagren medför att schaktningsarbeten för en underjordisk parkeringsanläggning kan medföra betydande risk för grundvattensänkningar i området vilket såväl kan generera sättningar i leran samt äventyra befintliga grundläggningar (pålar och rustbäddar) till angränsande byggnader och anläggningar. Detta faktum är mycket viktigt att beakta i ett byggskede. För att om möjligt minska eller eliminera denna risk kan återinfiltration vara aktuellt för att upprätthålla grundvattennivån i byggskedet. Det är vidare av yttersta vikt att utformning (täthet) och dränering kring anläggningen utformas så att grundvattennivån i området upprätthålls motsvarande dagens nivåer efter färdig utbyggnad.

Närheten till befintliga byggnader och anläggningar samt förekomsten av den gamla bastionen har en betydande inverkan på schaktning-, spontning- eller påslagningsarbeten. Närheten till befintligheter ställer vidare höga krav på kontroll- och uppföljningsprogram i byggskedet.

Social konsekvensanalys, barnkonsekvensanalys

Göteborgs Stads budget har spetsat formuleringarna om behovet av socialt perspektiv och barnperspektiv. Där ställs stort fokus på den fysiska planeringen som en viktig roll och faktor för att åstadkomma en hållbar stad.

Stadsbyggnadskontoret har arbetat fram matriser som skall fungera som arbetsverktyg och stöd i att belysa vilka behov, tillgångar och brister som behöver lyftas fram utifrån det sociala perspektivet och utifrån barnperspektivet och samt konsekvensbeskriva föreslagna åtgärder. Analysverktyget ska kunna följa med och vara ett stöd att lyfta fram det sociala och barnspecifika under hela förändringsprocessen.

Arbetet med att konsekvensbeskriva nuvarande situation och framtida förändringar på Grönsakstorget och Kungstorget utifrån ett socialt och utifrån barns perspektiv har påbörjats och skall fortgå under hela processen för att tydliggöra hur förslag och åtgärder kan läggas så att det främjar ett rikt stadliv för alla på torgen.

SBK´dag på Grönsakstorget 22/9 2010 Bilfri dag i centrum var ett sätt att samla in kunskap om hur människor skulle vilja använda dessa platser till och vilka behov de har. En sammanställning presenteras på nästa uppslag.

Programmets inriktning för torgen är att skapa trivsamma platser att vistas på.

Önskvärd framtid:

- stor tillgänglighet
- trygg och säker
- inbjudande för alla, allmänna sittplatser i skugga, i sol, i skydd, i centrum
- inbjudande för barn, lek, fria ytor, vatten, allmänna sittplatser i skugga, i sol, i skydd, i centrum

Matriserna innehåller tre viktiga moment:

inventering / kunskap	förslag / åtgärder	utvärdering
-----------------------	--------------------	-------------

Under programsamrådet / detaljplanearbetet planeras en eller flera workshops med barn och ungdomar för att samla in information om behov, förslag och åtgärder på torgen.

SBK på Grönsakstorget 22/9 2011

Inför programarbetet med GRÖNSAKSTORGET och KUNGSTORGET tillbringade SBK en dag på Grönsakstorget. SBK visade historiska bilder på utställningskärmar där göteborgarna även kunde svara på frågor som: VAD SKULLE FÅ DEJ ATT KOMMA TILL GRÖNSAKSTORGET (KUNGSTORGET), VAD VILL DU GÖRA PÅ GRÖNSAKSTORGET (KUNGSTORGET) & VAD GÖR VI MED BILARNA?

Här följer ett urval röster:

MONUMENTALT KONSTVERK
ATT RÖRA SIG I, GRÄV NER
BILARNA OCH TA UT
KONSTEN PÅ TORGET.

Grönsaker och
lokal marknad.

Ta ett helhetsgrepp över
Kungs- och Grönsakstorget

Bort med bilarna.
Om det inte fanns
gatuskyltar som sa "Grönsakstorget"
skulle ingen fatta att det är
detta som är torget.

Fontän, grönska,
sittplatser

Uteserveringar och
offentliga sittplatser,
trappor ner till kanalen.

Namnet måste hänga samman
med syftet med torget. Torget ligger i en
övergång mellan grönskan och innerstadsens
bebyggelse. Gestaltningen av torget
skall knyta ihop. Vattnet i Vallgraven är
ett viktigt element (vatten, sten, trä) som
skall inkluderas i torget.

Grönsaker och
lokal marknad.

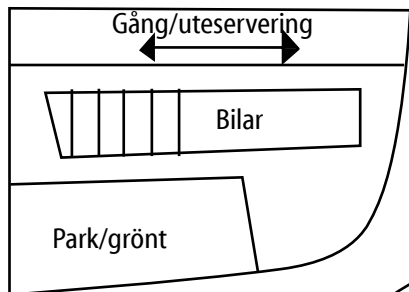
Bort med bilarna!

*Trädäck precis
ovanför vattnet.*

Icke kommersiella sittplatser -
möjlighet att sitta ned och titta
på folk utan att behöva köpa något.
Kommersen på Kungstorget -
sociala aktiviteter på Grönsakstorget,
t ex pingisbord, schack,
bänkar, scen

Tillgängliggör
kanalrummet!

Återuppbygg Kungstorgsbasarerna!
Mer människa och småkommers!

T ex en öppen scen för gatamusikanter
+ några bänkar för att spela schack.

Förvandla Kungstorget till en
marknadsplats, inte bara för mat-
varor och liknande utan även för "icke
etablerad" kultur.
Bygg en scen för gatamusik, uppför ett
galleri där icke etablerade
konstnärer kan ställa ut.

Helt klart skall torget vara för
människor och inte för bilar. Öppna upp
och låt människor träffas hela vägen från
Kungstorget till Feskekörkan!!!

Alla åldrar,
alla socioekonomisk grupper

Snygga sittgrupper, icke kommersiella
mötesplatser - alla offentliga mötesplatser
skall inte medföra
köptväng

Asså, det är ju så himla fint!
Sluta förstör med parkeringar.
Tillbaks med FALAFELN!

Ett golv från fasad till kanal
(som Esperantoplatsen)

P-hus under del av Kungsparken
med avfart/påfart via Allén.

Tidnings- och bokbibliotek
utformat som "Liten kiosk och
många sitttor" Mångkulturellt!

Möjlighet att läsa av historien
på torget,
använd ljus, ljud & ord

Sittplatser i organiska
former t.ex

GENOMFÖRANDE

I programskedet redovisas genomförandefrågorna endast översiktligt. Genomförandefrågorna utreds sedan ytterligare under detaljplaneprocessen.

Markägoförhållanden

Övervägande delen av programområdet, med undantag av kvartersmarken, är i kommunens ägo. Wallenstam äger flera bostadsfastigheter i anslutning till torgen. Higab förvaltar saluhallen.

Avtal

Ett avtal ska tecknas mellan fastighetsägare och kommunen för att reglera erforderliga åtgärder. Befintligt avtal gällande kiosk berörs ifall Grönsakstorget omformas.

Ledningar

Inom programområdet finns det befintliga ledningar. I det fortsatta planarbetet är det viktigt att beakta dessa ledningar och beräkna kostnader för erforderlig ledningsflytt. Bland annat behöver förmodligen el och va-ledningar flyttas i samband med byggnation av ett underjordiskt garage och de berörs särskilt om ett ev. lastintag anordnas. Ny transformatorstation kan placeras i ev. underjordiskt garage.

Fastighetsbildning

Tredimensionell fastighetsbildning kan bli aktuellt vid anläggande av underjordisk parkeringsanläggning.

Geoteknik

En geoteknisk undersökning har utförts som visar att stabilitetsförhållandena anses vara tillfredställande för området och möjliggör en ombyggnad utan att det erfordras några omfattande stabilitetsförbättrande åtgärder. Marken utgörs av lera och under byggtiden för ett ev. underjordiskt parkeringsgarage är det mycket viktigt att åtgärder utförs så att befintlig grundvattennivå ej påverkas. Detta bör bevakas med kontroll och uppföljningsprogram under byggskedet. Se vidare bifogad geoteknisk rapport.

Fornlämningar

Inom programområdet finns en rad kända fornlämningar i form av bland annat lämningar av bastionen Johannes Dux som skall beaktas i fortsatt planarbete. En provgrävning har utförts på Kungstorget som visade att fasta lämningar i form av delar av fästningsmuren endast förmodas förekomma längs torgets sidor och nära bastionspetsen. Mot bakgrund av känd fyndbild ställer Länsstyrelsen krav på genomförande av en förundersökning för att klargöra den faktiska fornlämningsförekomsten. En förstudie bör utföras inför ev. detaljplanearbete. Sannolikt krävs ytterligare arkeologiska insatser enligt Kulturminneslagen inom områdena, vilka är tidskrävande. När erforderliga arkeologiska åtgärder har utförts ser dock Länsstyrelsen i dagsläget inget hinder ur antikvarisk synpunkt mot att marken tas i anspråk för avsett ändamål.

Markmiljö

I huset norr om Grönsakstorget ligger en kemtvätt som finns med i Miljöförvaltningens inventering av förorenade områden. Det finns inga undersökningar gjorda men en kemtvätt utgör alltid en risk om tvättkemikalier har läckt ut i marken under huset. Det finns då en spridningsrisk. Beroende på vad man ska göra i området bör man ha med sig vetskapen om kemtvätten.

Asfalten på parkeringsytorna kan innehålla tjärasfalt och bör kontrolleras om man schaktar i området. Marken innehåller troligen också förhöjda halter av föroreningar och behöver hanteras som förorenad vid schaktarbeten.

Gällande Kungstorget finns inga utförda markmiljöundersökningar. P-tytor och trafikmiljö utgör alltid en risk för förhöjda föroreningshalter som behöver hanteras korrekt vid schaktningar. Inga verksamheter utöver det finns noterade som skulle kunna utgöra en risk.

Eventuella basarlängor

Om basarlängor ska återskapas förutsätts att en långsiktigt ekonomisk och förvaltningsmässigt hållbar lösning kan tillskapas med en huvudman som över tiden kan tillvarata programmets intentioner.

Ekonomiska konsekvenser

Genomförande av i programmet föreslagna åtgärder, såsom upprustning av torgen kommer att medföra utgifter för kommunen och fastighetsägare. Samfinansiering med fastighetsägare i området förutsätts och kommunen genom trafikkontoret ämnar upprätta avtal med fastighetsägarna. Kostnaden för upprustningen av torgen beror på vilken utformning som väljs men som utgångspunkt så har trafikkontoret uppskattat kostnaden för upprustning av torgytorna till någonstans mellan 50-100 Mkr. Kostnaden ryms inte inom trafiknämndens normala ram för investeringar utan särskilda medel måste tillföras.

Parkeringsbolaget bekostar ev. underjordisk parkeringsanläggning samt de utgifter som krävs för att kunna nyttja marken för detta ändamål. Anläggningskostnaden uppskattas av parkeringsbolaget till någonstans mellan 45-55 Mkr, exkl. kostnader för hantering av fornlämningar. Parkeringsbolaget erhåller intäkter i form av parkeringsavgifter och bedömer att ett garage med ca 120 platser sannolikt kan bära sina egna kostnader.

För att få bort inlastning ifrån torgytorna redogörs i programmet för en tänkbar möjlig lösning där ett underjordiskt godsintag till Saluhallen kan ske via den befintliga källaren på grannfastigheten Inom Vallgraven 26:8. Detta förslag förutsätter att samutnyttjande av källaren kan åstadkommas och har av parkeringsbolaget uppskattats kosta ca 30-40 Mkr, (exkl. ev ersättning för rättighet att nyttja grannfastigheten).

Finansiering av samtliga utvecklingsförslag förutsätter beslut om investeringsmedel.